13. 8. 2013

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Návrh obecného nařízení Evropské unie o ochraně osobních údajů aneb „sušenky“ jako osobní údaj

Operace PRISM, jejíž základní rysy veřejnosti odhalil bývalý bezpečnostní technik NSA a CIA Edward Snowden a v jejímž rámci mělo docházet k globálnímu zpracování osobních údajů předávaných technologickými společnostmi jako jsou Google, Yahoo! nebo Facebook, obrátila po více než roce znovu pozornost k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováváním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů. Co je obsahem a jaké dopady by mohl mít tento návrh nařízení, který předložila v lednu roku 2012 ke schválení Evropská komise?

Návrh shora uvedeného nařízení Evropského parlamentu a Rady má spolu s bezprostředně souvisejícím návrhem *směrnice Evropského parlamentu a Rady o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováváním osobních údajů příslušnými orgány za účelem prevence, vyšetřování, odhalování či stíhání trestných činů nebo výkonu trestů a o volném pohybu těchto údajů* představovat zásadní reformu ochrany osobních údajů v Evropské unii. Oba navržené právní instrumenty přitom mají zejména reagovat na současný technologický rozvoj a v návaznosti na něj poskytnout vysokou úroveň ochrany osobních údajů. V tomto příspěvku se zaměříme pouze na první ze shora uvedených návrhů, tj. na návrh nařízení, které se týká rozsáhlejší skupiny osob a jeho dopady by byly podstatně širší .

První a zásadní změnou oproti stávajícímu stavu, kdy je ochrana osobních údajů na úrovni Evropské unie zajištěna prostřednictvím směrnice, má již nový návrh podobu a právní formu nařízení. Nařízení totiž je na rozdíl od směrnice, která stanoví pouze zásady a cíle pro vnitrostátní (národní) právní úpravu, závazné v celém rozsahu a je přímo (bezprostředně) aplikovatelné ve všech členských státech Evropské unie. Z hlediska současné právní úpravy by přijetí návrhu nařízení o ochraně osobních údajů nepochybně znamenalo zrušení současného zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, nebo minimálně jeho podstatné části. Nutno přitom říci, že návrh nařízení se s vnitrostátním právním předpisem do značné míry kryje, v některých oblastech však již jde výrazně nad jeho rámec.

V tomto směru je významný již první článek návrhu nařízení, v němž jsou deklarována základní práva a svobody, jejichž součástí je také právo na ochranu osobních údajů. Z hlediska dopadů tohoto ustanovení na adresáty právní normy nejde sice o textaci zásadního právního významu, výslovná akcentace lidskoprávní problematiky v právním předpisu Evropské unie však jednoznačně ukazuje nastolený směr, kterým se evropská integrace v této oblasti ubírá.

Návrh nařízení o ochraně údajů si v následujícím článku 3 klade ambiciózní cíl ochránit subjekt údajů také v případě, že jeho osobní údaje zpracovává správce, který není usazen v Evropské unii. Toto ustanovení bylo již od počátku oprávněně kritizováno, neboť kromě prosté deklarace takto široce vymezené územní působnosti, nedává žádné vodítko, jak by se mohlo v praxi účinně uplatnit. Lze si jen s obtížemi představit, že nařízení Evropské unie bude respektováno třetími zeměmi, bez příslušné mezinárodní dohody.

Zatímco předchozí zmíněná ustanovení jsou spíše otázkou k zamyšlení nad jejich efektivitou, zásadní vliv na subjekty ochrany i zpracovatele osobních údajů by měl článek 4 návrhu nařízení, který v definici osobního údaje výslovně uvádí i elektronické identifikátory a lokalizační údaje. Zatímco před vypracováním návrhu nařízení se o ochraně osobních údajů v souvislosti s *IP adresami* a *cookies* spíše diskutovalo, .nyní má být postaveno najisto a závazně, že se jedná o osobní údaj.

Cookies jsou přitom textové soubory, ve kterých je obsažena informace o přihlašování do profilů uživatele, přihlašování do e-mailu, o uživatelských předvolbách apod. Při první návštěvě internetové stránky se informace uloží v počítači a při další návštěvě se již odešle serveru. Ten reaguje a umožní komfortnější užívání, protože si „pamatuje“ předvolby a preference uživatele. Zároveň mu ale může nasměrovat i cílenou reklamu, při propojení dat vymodelovat chování uživatele na internetu a rovněž odhalit, jaké stránky nejvíce navštěvuje nebo jaké informace vyhledává. Co všechno je možné získat z takových dat, je za hranicemi představivosti běžného uživatele internetu.

Právě *cookies*, o jejichž využití na dané internetové stránce má mít možnost rozhodnout sám uživatel, a které daly návrhu nařízení o ochraně údajů jeho posměšné označení „*sušenkový zákon*", jsou nyní předmětem vzrušených debat podnikatelů v oboru informačních technologií usazených v Evropské unii. Zejména provozovatelé internetových portálů se oprávněně obávají, že ztratí konkurenceschopnost oproti svým mimounijním konkurentům . Oblast cílené internetové reklamy je přitom dynamicky se rozvíjejícím odvětvím, které může být přijetím návrhu nařízení do značné míry dotčeno. Nejsou to však jen velcí hráči virtuálního světa, kterých se návrh nařízení dotkne. Náklady na úpravu internetových stánek se totiž zřejmě nevyhnou například ani provozovatelům internetových obchodů.

Je totiž otázkou, jak má návrhem nařízení předvídaná možnost odmítnout *cookies* vlastně vypadat. Současná možnost nastavit si internetových prohlížeč tak, aby *cookies* sám blokoval pro určité internetové stránky, nebo rovnou pro veškeré stránky, zjevně nepřipadá Evropské komisi jako dostatečná. Máme tedy očekávat, že při každém otevření webové stránky budeme dotázáni, zda souhlasíme se zpracováním osobních údajů? A jaká pak bude výpovědní hodnota takového souhlasu u většinového uživatele internetu, který vůbec netuší, co to *cookies* jsou a k čemu vlastně uděluje svůj souhlas? Nemělo by se spíše uvažovat o tom, jak zvyšovat počítačovou gramotnost a posílit tak odpovědnost osob za jejich vlastní chování?

Neméně kontroverzním tématem jsou i další povinnosti nově ukládané správcům a zpracovatelům osobních údajů, zejména pak jejich povinnost jmenovat *inspektora ochrany údajů*. Tato povinnost se má týkat orgánů veřejné moci a veřejnoprávních subjektů, podniků zaměstnávajících 250 či více osob anebo subjektů, jejichž hlavní činnost správce nebo zpracovatele spočívá ve zpracovávání údajů, která kvůli své povaze, rozsahu a/nebo účelu vyžaduje pravidelné a systematické sledování subjektů údajů. Ve třech rozsáhlých článcích návrhu nařízení se vyjmenovává, jaké jsou úkoly inspektora a jaké má postavení vůči zpracovateli. Že Evropská komise vnímá úlohu inspektora z hlediska ochrany osobních údajů jako zásadní, lze dovodit mj. i z citelné sankce, kterou je při jeho nejmenování nebo nezajištění podmínek pro plnění jeho úkolů možné uložit. Orgán dozoru by měl mít možnost sáhnou až k hranici 2% ročního celosvětového obratu podnikatele, u nepodnikatelů do výše 1 miliónu Euro .

Správci osobních údajů se dále nově ukládá povinnost hlásit orgánu dozoru do 24 hodin narušení

bezpečnosti osobních údajů. Pokud není případ v této lhůtě ohlášen, musí správce vypracovat odůvodnění. Je-li pravděpodobné, že se narušení bezpečnosti nepříznivě dotkne ochrany osobních údajů nebo soukromí subjektu údajů, má o tom správce informovat také subjekt údajů. Jak někteří správci osobních údajů dostojí povinnosti, jejíž nesplnění může být sankcionováno do výše 2% ročního celosvětového obratu podnikatele, není zřejmé. Zejména v případech kontaktování subjektu údajů a velmi krátké lhůty pro informování orgánu dozoru může být sankce v některých případech nepřiměřeně tvrdá.

Závěrem je možné konstatovat, že návrh nařízení o ochraně údajů ve svém počátku nepochybně sledoval naprosto legitimní cíl efektivně ochránit osobní údaje a potažmo soukromí před neoprávněnými zásahy. Shora naznačený výčet některých problematických oblastí však ukazuje, že přijetí nového nařízení k vytouženému cíli se vší pravděpodobností nepovede, naopak s sebou přinese řadu povinností, které bude možné splnit jen za vynaložení značných nákladů a za cenu zvýšené administrativní zátěže. Ani zvolená forma nařízení není nejšťastnější. Už proto, že členským státům Evropské unie neposkytuje dostatečnou pružnost a snad ani třeba připomínat, jak „flexibilní“ je legislativní proces obecně, a ten v rámci rozhodovacích mechanismů Evropské unie zvlášť. Má-li Evropská komise dosáhnout stanoveného cíle, pak by se její směřování mělo ubírat spíše směrem méně kazuistické, svazující a spornými povinnostmi protkané právní normy, která by nechala vyniknout obecné principy ochrany osobních údajů a vzbudila povědomí subjektů ochrany o jejich právech a povinnostech.

JUDr. Pavel Koukal,
advokát/Associate Partner

Mgr. Eva Zahořová, LL.M,
advokátní koncipientka

Rödl & Partner, v.o.s.

Platnéřská 2
110 00 Praha 1

Tel.: +420 236 163 111
Fax: +420 236 163 799
e-mail: prag@roedl.cz

2012 právnická firma roku

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc prosinec 2025
- GLP-1 v potravinářství: čekají nás v EU „GLP-1 friendly potraviny“?
- Rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie o předběžné otázce – C-386/23 ze dne 30. dubna 2025 – Prolomení zákazu uvádět zdravotní tvrzení týkající se rostlinných látek?
- Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc září 2025
- Prověřování zahraničních investic v EU: současný rámec, česká praxe a očekávané změny
- Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíce červenec a srpen 2025
- Že je jednotný patent drahý? Záleží na úhlu pohledu. Celoevropskou patentovou ochranu ale zlevňuje
- Přezkum rozhodnutí CAS vnitrostátními soudy Evropské unie
- Právo na soukromí vs. transparentnost firem: Kontroverze kolem evidence skutečných majitelů
- GDPR 2.0: Jednodušší regulace pro odvážnou a konkurenceschopnou Evropu?
- Důkladnější přezkum rozhodnutí vydaných Rozhodčím soudem pro Sport